

« Tot la 1868, în timpul petrecerii noastre la Viena, ni s-a întâmplat a da peste o gramatică boemă scrisă de către un Jan Blahoslav la anul 1570, adică numai vreo jumătate de secol după moartea lui Ștefan cel Mare. Vorbind despre diferențele dialectelor slave, autorul aduce pe neașteptate o baladă populară pe care zice că un amic al său Nicodim o auzise în Veneția de la slavii de acolo.

Iată-o în traducere:

« Cîntec slăvonesc din Veneția unde sînt o mulțime de slovaci sau croați, adus de către Nicodim:

Dunăre, Dunăre, de ce curgi tristă?
Pe țărmul Dunării stau aci trei cete:
Cea dintîi — o ceată turcească,
Cea de-a doua, o ceată tătărească,
Cea de-a treia o ceată moldovenească.
În ceata turcească învîrtesc săbiile,
În ceata tătărească dau cu săgețile.
În ceata moldovenească este Ștefan Vodă,
În ceata lui Ștefan plînge o fetiță,
Și plîngînd grăiește: Ștefane, Ștefane,
Ștefane Vodă. Ori mă ia, ori mă lasă! »
Oare ce-i răspunde « Ștefan Vodă? »
« Frumoasă fetișcană! Te-aș lua eu, fetiță,
Dacă mi-ai fi de potrivă; Te-aș lăsa, dar îmi ești dragă! »
Îi răspunde fetița: « Dă-mi drumul Ștefane! »
Voi sări eu în Dunăre, în Dunărea adîncă! »
Vai, cine mă va ajunge, voi fi a aceluia! »
Nimeni n-a ajuns pe fetiță,
Nimeni afară de Ștefan Vodă.
Și-a luat pe fetiță de alba minună
« Fetițo, sufletele, îmi vei fi draguță ».

Publicînd această baladă, Blahoslav confundă dialectul slovac cu cel croat, fiindu-i necunoscute ambele. Cîntecul de mai sus nu este nici într-una din aceste limbi, ci curat rutenesc, precum vorbesc pînă astăzi așa-numiții ruteni din Bucovina și din nordul Moldovei, numai scris de către Blahoslav cu vechea ortografie boemă. Se vede că o seamă de ruteni, rătăcind la Veneția unde a dat peste dinșii Nicodim, trăiau acolo printre slavii din Dalmația, de care au fost totdeauna mulți în Lombardia. În orice caz, cîntecul se compusese

de Ivan Franko abia în 1912. Rezumatul nostru folosește pe Franko, întrucît articolul lui Kovalski nu ne-a fost accesibil.

³ Textul original a fost republicat de A. Balotă, în articolul *La littérature slavo-roumaine a l'époque d'Etienne le Grand*, « Romanoslavica », I, 1958, p. 210. Totuși, pentru a se putea urmări mai bine discuția căreia i-a dat naștere, îl mai reproducem și aici:

1. Dunaju, Dunaju, čemu smuten tečeš?
Na verši Dunaju try rotý tu stojú:
Perwša rota turecká
Druhā rota tatarská
Treta rota wojoská
W tureckým rotě šablami šermuju
W tatarským rotě strýlkami strýlaju
Wojoským rote, Štefan wyjwoda
W Štefanowy rotě dywońka plačet,
I plačuci powidała: — Štefane, Štefane
Štefan wyjwoda, albo mē pujmi, albo me liši!
A što mi rečēt Štefan wyjwoda?
— Krásná diwonice, pujmil bych te dywońko
Nerownāj mi jes; lyšil bych tē, milenka mi jes!
Šta mi rekla dywonka: — Pusty mne, Štefane!
Skoču ja w Dunaj, w Dunaj hlyboký
Ach kdo mne doplynēt, jehō ja budu
Nechto me doplynul krasnu diwońku
Doplynul dywonko Štefan wojwoda
I wzal dywońku zabil ji u rúku:
— Dywońko, du enko, milenka mi budeš!